

Стравот ја разјадува душата

(Кон: "Сенки", режија Милчо Манчевски, играат Борче Начев, Весна Станојевска, Сабина Ајрула-Тозија, Салаетин Билал, Ратка Радмановиќ, Филарета Атанасова, Диме Илиев, Петар Мирчевски, Владо Јачев, Жаклина Стевковска)

"Сенки" на Милчо Манчевски е прекрасен и мачен филм. Те трогнува чиниш крвта те боли, та би плачел со денови. Ја има емотивната сила на "Пред дождот" (со ефект на силен удар во стомакот) и комплексноста на "Прашина". Со својот трет филм, Манчевски се етаблира како зрел автор, со супериорна контрола над формата и мајсторска умешност во дозирање на емоцијата.

"Сенки" е за стравот од блискост со другиот (а всушност страв од смрт) кој толку го проникнува човечкиот живот што ја прави секоја комплетна блискост невозможна. Ни на мајката со детето, ни на детето со мајката, ни на мажот со жената. Стравот не можеш да го победиш. Единствено што ти останува е да се осмелиш и да се обидеш да се зближиш со другиот па макар и го загубил. Оти само така на крајот на денот освен стравот останува и насмевката. Животот, вели Манчевски, е она што ти се случува во распонот од "Како ќе живееш ти без мене" до "Насмеј се, утре ќе те нема". И не за дабе Манчевски го зел хорор жанрот како предлошка да ја раскаже приказната. Низ таа форма најјасно се артикулира иманентниот човеков страв.

"Сенки" е приказна за Лазар Перков (Борче Начев), млад доктор со навидум среќен живот, со згодна жена (Филарета Атанасова) и златно дете, силна мајка (Сабина Ајрула-Тозија) и благ татко (Диме Илиев). Тој ќе преживее сообраќајка и ќе почне да среќава чудни ликови: Калина, баба со волк (Ратка Радмановиќ), Герасим, средовечен намќорест сосед со бебе (Салаетин Билал) и преубавата девојка Менка (Весна Станојевска). Сите од него бараат да го врати она што не е негово, а што е тоа ни самиот Лазар не знае. Неговата кошмарна потрага по себеси ќе го однесе до долговите на неговите предци кои самиот ќе мора да ги врати - за да ги искупи нив, ама и себеси. Сенките на заборавените предци ќе го извлечат Лазар од стерилниот свет во кој го чува мајка му, тој ќе почне навистина да живее.

Речиси е невозможно во филмот одвоено да се гледаат Лазар и Менка. Борче Начев и Весна Станојевска се возбудлива двојка, креираат однос што е и топол и секси и смешен и трогателен и не можеш а да не ги сакаш. Тие се двете наши нови ѕвезди, новите херои.

Сабина Ајрула Тозија има монументална појава во ликот на д-р Вера Перкова, мајка - карпа која поклопува сè пред себеси, а најмногу своето дете. Таа е духот на мајката што го смрзнува од страв детето во секој од нас.

Истовремено, таа го емитува и најголемиот страв на една жена - од сопственото дете. Еден од катарзичните моменти во филмот е кога Вера ќе го опцуе и ќе го истера сина си од дома. Сабина тоа го игра со ерупција на

потисната енергија - избива сета амбивалентност на мајчинството, сета љубовно и страв, посесивност и лутина, и после сè - огромно олеснување.

Контрапункт на Сабина/Вера, скоро како машки принцип, е Диме Илиев, како сопругот Игнат Перков. Тој е благ и практичен, човек кој ја сфатил мудроста што син му допрва треба да ја разбере - и од најблискиот да го земаш само она што тој може да ти го даде и да си задоволен со тоа.

Салаетин Билал како Герасим и Ратка Радмановиќ како Калина се иконици појави, архетип за сите наши баби и дедовци, тие се столбовите на кои стои филмот.

Сексот е врзивното ткиво во "Сенки". И не случајно - единствено при секс човек добива моментална (иако краткотрајна) потврда дека е можна блискост со другиот.

Во "Сенки" Скопје ќе го видиме како велеград, со сите доблести и маани на урбаниот живот во светот. Сликите од нашето секојдневие, навиките, условите во кои живееме, се пренесени како антрополошка студија - Манчевски не суди (како што лесно би судел некој западњак, а богоми и некој нашинец од странство), тој само констатира. И овој велеград е дел од нас самите, тој е дел од нашето семејство. И кон него, како и кон семејството сме амбивалентни - и го сакаме и не души, и сакаме да избегаме и постојано му се враќаме.

Фабио Чанкети со камерата мајсторски ја доловува таа задушливост на големиот град која истовремено е и одраз на внатрешниот немир кој го задушува Лазар.

Сликата во "Сенки" емитува космополитски дух кој е во голема мера дело на продукцискиот дизајнер Дејвид Манс (кој ја познава Македонија подобро од повеќето нас). Тој со Манчевски работи на сите три филма, и умее неговата приказна перфектно да ја преточи во повеќеслојна слика.

Нераскинлив нејзин дел се и автентично реалистичните костими на Елизабета Монталдо, која низ облеката точно го доловува секој лик, па дури и статистите.

Музиката на Рајан Шор и целата звучна слика се толку богати што се посебен карактер во филмот.

"Сенки" е раскажан старовремски, се одмотува споро и тензијата расте со мали детали. И баш тоа го прави филмот богат и комплексен - и на крајот остава чувство дека си целосно замотан во него. Манчевски има ретка умешност во делото да ја артикулира својата емоција и да ја сподели со гледачот, а на гледачот тоа многу да му значи и да му верува. Како во секоја вистинска уметност.

На скопската и светска кино премиера во петокот, по филмот имаше долг аплауз што траеше и траеше. Со "Сенки" Манчевски конечно и навистина се врати дома.

Марина Костова

Вест, 05.11. 2007